



Kontor/afdeling

Center for vedvarende energi

Dato

13. januar 2020

J nr. 2019-84894

/tsgr, anjl, mlla

Høringsnotat til idéfase for ny miljøvurdering af Vesterhav Nord Havvindmøllepark

Indledning

I henhold til Energiaftalen af 2012 blev der i 2016 foretaget et udbud af 350 MW kystnære havvindmølleparker på baggrund af forundersøgelser og miljøvurderinger (VVM-redegørelser) af de mulige projekter foretaget af Energinet.

Vattenfall vandt udbuddet og indgik koncessionsaftale, hvorefter Energistyrelsen meddelte Vattenfall etableringstilladelse (inkl. VVM-tilladelse) til projekterne Vesterhav Nord og Vesterhav Syd i december 2016. Etableringstilladelsen til Vesterhav Syd blev efterfølgende påklaget til Energiklagenævnet.

I december 2018 traf Energiklagenævnet afgørelse i klagesagen og hjemviste den del af etableringstilladelsen, der udgjorde VVM-tilladelse, til fornyet behandling med henblik på udarbejdelse af en *supplerende* miljøvurdering af det konkrete projekt.

Vattenfall meddelte efterfølgende, at man arbejdede på et nyt opstillingsmønster for vindmøllerne i begge projekter, hvorfor der blev igangsat en *ny* miljøvurderingsproces af havvindmølleparkerne.

I forbindelse med miljøvurderingen skal Energistyrelsen afgive en afgrænsningsudtalelse til Vattenfall om, hvor omfattende og detaljerede oplysningerne i miljøkonsekvensrapporten, som Vattenfall skal levere, skal være.

Som led i afgrænsningen og forud for fremsendelse af afgrænsningsudtalelsen afholdes en høring af offentligheden og berørte myndigheder, hvor der anmodes om forslag og bemærkninger til, hvad der skal indgå i miljøvurderingen.

Den første offentlighedsfase for den nye miljøvurdering af Vesterhav Nord og Vesterhav Syd foregik i perioden 1. juli – 16. august 2019. Nærværende høringnotat opsummerer de indkomne høringssvar og Energistyrelsens bemærkninger til dem.

Høringsnotatet

Der er modtaget i alt 48 høringssvar i den første offentlige høring. De fleste høringssvar er fra privatpersoner, men der er også modtaget høringssvar fra andre myndigheder, foreninger og organisationer. En række høringssvar er afgivet på vegne af flere personer og sammenslutninger af sommerhusejere og 22 høringssvar henviser til og tilslutter sig høringssvaret fra Foreningen Stop Vesterhav Nord.

Følgende berørte myndigheder har afgivet høringssvar: Miljø- og Fødevareministeriet, Arbejdstilsynet, Slots- og Kulturstyrelsen og Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelsen, Transport- og Boligministeriet, Lemvig Kommune samt Viborg Stift.

Derudover er der modtaget høringssvar fra Norge, Sverige, Tyskland og Holland i høringen over grænseoverskridende miljøpåvirkninger i henhold til Espoo-konventionen.

De miljømæssige forhold, hvor der i høringssvarene er udtrykt ønske om, at emnerne indgår i miljøvurderingen, fremgår af nedenstående skema, hvor høringssvarenes indhold er opsummeret sammen med Energistyrelsens vurdering af høringssvarenes betydning for den videre proces.

En lang række høringssvar rummer derudover en række betragtninger om spørgsmål til kritik af projektet og processen. Disse høringssvar indeholder emner, der falder uden for indholdet i en miljøkonsekvensrapport¹, hvorfor disse ikke fremgår af nedenstående skema. Energistyrelsen har dog valgt at opsummere disse emner nedenfor.

Indhold i høringssvarene

De i alt 48 høringssvar omhandler følgende overordnede emner i forhold til miljøkonsekvensrapporten, og hvad der skal indgå og undersøges i miljøvurderingen:

- Støj fra projektet i forbindelse med både drifts- og anlægfaserne
- Store negative indvirkninger på kyst- og kulturlandskabet
- Stor visuel påvirkning fra projektet
- Stor visuel påvirkning fra lysmarkering på vindmøllerne/projektet
- Indvirkninger på det marine dyre- og planteliv
- Påvirkning af fugle
- Negativ påvirkning på turisme, friluftsliv og rekreativ anvendelse
- Sejladsrisiko som følge af havvindmølleparken
- Projektets betydning for ejendomspriser og ejendomsværditab
- Alternativer til opstillingsmønster og placering af opstillingsområde
- Indvirkning på radardækning og Forsvarets øvelsesområder
- Påvirkningen af fiskerierhvervet i området

De fleste høringssvar er stærkt kritiske over for placering af en havvindmøllepark tæt på kysten og i et område med de landskabs- og naturkvaliteter, som gør sig gældende for Vesterhavet og kysten. Der henvises primært til projektets visuelle påvirkninger og den betydning, de vil have for oplevelsen af området og afledte

¹ Det retlige grundlag for miljøvurderingen herunder de emner, som skal indgå i miljøkonsekvensrapporten, følger af miljøvurderingsloven (LBK nr 1225 af 25/10/2018) og VVM-direktivet (2011/92/EU med senere ændring 2014/52/EU).



konsekvenser for den rekreative anvendelse og turisme i området. Mange hørings-svar udtrykker bekymring for støj fra vindmøllerne og påvirkninger af dyrelivet ved kysten, primært fugle.

Lemvig Kommune gør opmærksom på, at den første offentlighedsfase har forløbet over sommerferien, hvorfor det ikke har været muligt at tage stilling til høringen i kommunalbestyrelsen. Høringssvaret udtrykker glæde over, at Vattenfall tilsyneladende vil flytte vindmøllerne længere fra land. Der henvises derudover til tidligere høringssvar til Vesterhav Nord Havvindmøllepark, og at kommunen ønsker vindmøllerne placeret længst mod nordvest. I det tidligere høringssvar gør Lemvig Kommune opmærksom på, at man som udgangspunkt er for projektet, men at kommunen er bekymret for den landskabelige påvirkning herunder fra lysmarkeringerne, og at opstillingsmønster og valg af vindmøller bør overvejes nøje.

Forsvarets Materiel- og Ejendomsstyrelse gør i deres høringssvar opmærksom på projektets påvirkning af radardækningen, at der bør ske udarbejdelse af ny analyse for radarstyring af flyafmærkning samt at projektet ikke må bevirke øget civil skibstrafik i øvelsesområdet syd for opstillingsområdet. Derudover henleder Forsvaret opmærksomhed på ueksploderet ammunition (UXO), og det anbefales, at der foretages UXO-survey forud for arbejde i havbunden.

Transport- og Boligministeriet gør i deres høringssvar opmærksom på, at Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen har været i løbende kontakt med Vattenfall Vindkraft A/S siden ultimo 2017 vedrørende havvindmølleprojekterne "Vesterhav Nord og Syd" i forhold til luftfartsafmærkningen samt muligheden for radarstyring som en alternativ afmærkningsform.

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen har endvidere oplyst, at styrelsen afventer det reviderede ansøgningsmateriale for radarstyring af lysmarkering. En eventuel radarstyring af afmærkningen på havvindmølleparkerne vil styre behovet for, om afmærkningen er tændt eller slukket i forhold til lufttrafikken i nærheden af parkerne, men den vil ikke ændre på lyssammensætningen eller intensiteterne, som er angivet i attesterne. Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen har derved ikke bemærkninger til idéfasen.

Viborg Stift gør i deres høringssvar opmærksom på den potentielle påvirkning af særligt tre kirker i området: Engbjerg, Ferring og Trans Kirker, som ligger kystnært, og hvor der er behov for visualiseringer for at belyse påvirkningen nærmere. Der henvises desuden til, at påvirkningen kan blive så væsentlig, at man ønsker de sydligst placerede vindmøller flyttet længere mod nord. Stiftet henviser i deres høringssvar til udtalelser fra stiftsøvrighedens kirkegårdskonsulent, den kgl. Bygningsinspektør og Nationalmuseet.



Slots- og Kulturstyrelsen og Miljø- og Fødevarerministeriet havde ingen bemærkninger med hensyn til indholdet i miljøkonsekvensrapporten.

Hørings svar fra nabolande (Espoo-høring)

I høringen (notifikation) i henhold til Espoo-konventionen modtog Energistyrelsens høringssvar fra Sverige, Norge, Holland og Tyskland. Sverige og Norge havde ingen bemærkninger, mens Holland tilkendegav ønske om at følge miljøvurderingsprocessen og henviste til et igangværende projekt (SEANSE) om koordinering af strategiske miljøvurderinger for havvind i Nordsøen. Tyskland henviste i deres høringssvar til tyske undersøgelser af havvindmølleparkers påvirkning af fugle og havpattedyr og spørger ind til danske erfaringer og undersøgelser på området.

Hørings svar vedrørende de politiske beslutninger, udpegning af opstillingsområdet, projektøkonomien og projektets samfundsøkonomi

En del høringssvar vedrører forhold og betragtninger, som ikke direkte er forslag til afgrænsning af miljøkonsekvensrapporten og forhold, som bør undersøges i miljøvurderingen, men har karakter af kritik af projektet, dets kystnære placering, beslutningsprocessen samt forhold vedrørende Vattenfalls interne processer og projektets økonomi og projektets betydning for samfundsøkonomien.

Energistyrelsens bemærkninger til disse høringssvar fremgår nedenfor. En del af kritikken er generel for både Vesterhav Syd og Vesterhav Nord. Der er derfor så vidt muligt lavet en samlet besvarelse i begge høringsnotater.

Mange høringssvar giver udtryk for, at man er for grøn omstilling, men enten ikke ønsker de kystnære havvindmølleparker, eller at opstillingsområdet bør flyttes længere væk fra kysten. Der er forslag om, at projekterne flyttes ud til det kommende område for havvindmølleparken Thor eller Horns Rev eller ud på 15-20 km eller 30-40 km afstand, hvor påvirkningen af kystlandskabet er minimal. De fleste høringssvar henviser til, at kystområdet ved Vesterhavet udgør naturmæssige og rekreative områder af meget stor værdi for lokalområdet og for folk selv på grund af områdernes uberørthed og glæden ved nærheden til naturen.

For Vesterhav Nord spørges der særligt ind til flytningen af opstillingsområdet fra den oprindelige screening af de kystnære placering, hvor opstillingsområdet lå ud for Agger Tange længere fra kysten.

Høringssvarene henviser også til, at omkostninger til etablering af havvindmølleparker længere fra land er faldet markant, siden projekterne blev besluttet, hvilket gør Vesterhav Nord og Vesterhav Syd utidssvarende, og at miljøpåvirkningerne er for store i forhold til gevinsterne ved lavere etablerings- og driftsomkostninger. Der spørges til, hvordan der f.eks. i Holland kan etableres havvindmølleparker på baggrund af såkaldt nul-bud længere fra land end Vesterhav Syd og Vesterhav Nord.



Derudover stilles der spørgsmålstejn ved beslutningerne om at lade Vattenfall vælge opstillingsmønstrer inden for opstillingsområdet, og der gives udtryk for, at beslutningsprocessen, herunder processen efter afgivelse af den nu delvist hjemviste etableringstilladelse, har været lukket og uigennemsigtig.

Nogle høringsvar spørger til omkostningerne ved en flytning af havvindmølleparken og annullering af kontrakten med Vattenfall med ønske om konkrete beregninger af omkostningerne forbundet hermed.

Visse høringsvar kritiserer ligeledes processen i forhold til landanlæggene til projektet, hvor anlægsarbejdet næsten er færdiggjort, selvom der ikke er givet endelig tilladelse til selve havvindmølleparken endnu.

Flere høringsvar indeholder kritik af støjreglerne og ét høringsvar stiller spørgsmålstejn ved grænseværdier og beregningsmetoder i vindmøllebekendtgørelsen².

Energistyrelsens bemærkninger:

I forhold til *fastholdelsen af projektområdet eller flytning af opstillingsområdet længere fra kysten* henviser Energistyrelsen til, at der i Energisaftalen fra 2012 er truffet politisk beslutning om udbuddet af de kystnære havvindmølleparker, og at der efterfølgende er indgået koncessionsaftale med Vattenfall om etablering og nettilslutning af Vesterhav Nord og Vesterhav Syd. Vattenfall og Energistyrelsen er bundet af det politisk besluttede bruttoområde, der er fastlagt i koncessionsaftalen og de meddelte forundersøgelser- og etableringstilladelser i henhold til VE-loven samt af de udbudsretlige regler, som udbuddet har været foretaget efter. Dette indebærer, at vindmøllerne ikke kan flyttes uden for koncessionsområdet. Som det bl.a. blev oplyst på samråd om Vesterhav Syd og Vesterhav Nord den 30. april 2019, vil Vattenfall højst sandsynligt fremføre et erstatningskrav, hvis staten uberettiget ophæver koncessionsaftalerne for Vesterhav Syd og Vesterhav Nord.

Der er stor usikkerhed forbundet med at forudsige størrelsen på et eventuelt erstatningsbeløb, og der er mange ubekendte faktorer. I sidste ende vil erstatningen bero på en konkret vurdering ved domstolene set i forhold til de tabsposter, som Vattenfall måtte fremsætte. Det vurderes umiddelbart, at en aflysning af projekterne kan medføre, at staten vil skulle betale en kompensation i milliard-klassen til Vattenfall.

Flytningen af Vesterhav Nord fra den oprindelige screening af kystnære placeringer er der redegjort for i forbindelse med VVM-redegørelsen og den sammenfattende redegørelse i 2016. Det var således primært hensyn til sejladsikkerheden, som bevirkede en flytning af området i forbindelse med den oprindelige screening af områderne.

² BEK nr. 135 af 07/02/2019 om støj fra vindmøller.



I forhold til høringsvar, der spørger til *flytning af de kystnære områder fra 4- 20 km fra kysten til 4 – 10 km fra kysten*, skal Energistyrelsen bemærke, at 7 ud af 16 områder fra screeningen tilbage i 2012 var beliggende under 10 km fra kysten, mens de resterende 9 områder var delvist beliggende længere end 10 km fra kysten. Den oprindelige placering af Vesterhav Nord Havvindmøllepark havde en østlig grænse beliggende ca. 7 km fra kysten og en vestlig grænse 19-20 km fra kysten. Flytningen af Vesterhav Nord Havvindmøllepark har medført en vestlig grænse for opstillingsområdet ca. 6-8 km fra kysten. Der er således ikke tale om en generel flytning af de kystnære parker tættere på kysten, men at den endelige placering af Vesterhav Nord før udbuddet blev rykket tættere på kysten. I forbindelse med udbuddet var både Vesterhav Nord og Vesterhav Syd således beliggende inden for 10 km fra kysten.

I forhold til *udviklingen af havvindmølleparker og omkostningerne ved etablering af parkerne* henviser Energistyrelsen til, at der er tale om langvarige processer, som ofte tager 5-6 år fra udbuddene afholdes, til en havvindmøllepark kan tilsluttes. I perioden fra udbuddet af Vesterhav Syd og Vesterhav Nord og frem til i dag er der sket en udvikling mod generelt lavere bud, men både Energistyrelsen og Vattenfall er fortsat bundet af det udbud, der har været afholdt, og af de koncessionsaftaler, som er indgået.

Vattenfalls mulighed for selv at definere opstillingsmønsteret følger af det udbud, som har været afholdt. I henhold til etableringstilladelsen for både Vesterhav Syd og Vesterhav Nord er der mulighed for at definere et opstillingsmønster inden for opstillingsområdet, når det sker i overensstemmelse med de øvrige vilkår i etableringstilladelsen, bl.a. kravene om overensstemmelse med VVM-redegørelsen, opstilling i et let opfatteligt geometrisk mønster, som en velafgrænset gruppe og så langt fra kysten som muligt. Detailprojektet og den endelige udformning af projektet vil blive adresseret i den nye miljøvurdering af Vesterhav Syd og Vesterhav Nord, og der vil blive foretaget en offentlig høring over miljøkonsekvensrapporten og udkastet til afgørelse for det konkrete projekt, som Vattenfall ønsker at gennemføre, herunder opstillingsmønsteret.

I forhold til den *igangværende etablering af landanlæggene til projektet* henviser Energistyrelsen til, at disse landanlæg ikke er omfattet af Energistyrelsens etableringstilladelse, men at tilladelse meddelt af Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (nu Miljøstyrelsen), hvorfor Energiklagenævnets hjemvisning af etableringstilladelsen ikke har haft betydning for muligheden for at etablere landanlæggene til projektet.

Høringsvar vedr. projektets betydning for turisme og ejendomspriser i området
Mange høringsvar udtrykker bekymring for projektets indvirkninger på turismen i området og erhvervsøkonomiske konsekvenser heraf i form af færre besøgende og



følgende tab af indtægter og fald i arbejdspladser i området. Flere høringssvar udtrykker ligeledes bekymring over projektets betydning for ejendomspriser i området og særligt den ejendomsværdimæssige betydning for sommerhuse ud til havet. Høringssvarene kritiserer ligeledes det manglende fokus på de lokale økonomiske konsekvenser og henviser til, at emnet ikke var belyst ordentligt i den tidligere miljøvurdering. Der peges bl.a. på, at udgifterne til erstatning til Vattenfall for at droppe projektet er små i forhold til de økonomiske konsekvenser for turismen i området.

Energistyrelsens bemærkninger:

Energistyrelsen anerkender den bekymring for projektets indvirkning på turismen og turismeerhvervet, som høringssvarene udtrykker.

Miljøvurderingen vil skulle forholde sig til projektets betydning for landskabsoplevelsen og den friluftsmæssige og rekreative anvendelse af området, herunder den visuelle påvirkning fra projektet i form af visualiseringer (se nedenstående skema)

Det ligger imidlertid uden for rammerne af både miljøvurderingsloven VVM-direktivet at belyse et projekts eventuelle økonomiske eller konkurrencemæssige ulemper i et område herunder i forhold til turismeerhvervet.

I forhold til projektets betydning for ejendomspriser i området henviser Energistyrelsen ligeledes til, at der er tale om et forhold, som ligger uden for rammerne af, hvad der skal indgå i en miljøvurdering. Energistyrelsen skal her bemærke, at værditabsordningen netop er indført for at håndtere vindmølleprojekters betydning for ejendomspriserne, og at der er tale om en særskilt proces, som ikke er en del af selve miljøvurderingen, selvom værditabsordningen bl.a. har benyttet sig af visualiseringer udført i forbindelse med miljøvurderingen for at fastsætte erstatninger. Det er borgeren selv, der skal anmelde krav om værditab, og det er Taksationsmyndigheden, der træffer afgørelse om værditab.

For yderligere information om denne ordning henvises til Energistyrelsens hjemmeside: <https://ens.dk/ansvarsomraader/stoette-til-vedvarende-energi/fremme-af-udbygning-med-vindmoeller-0>

Opsummering og vurdering af de indkomne bemærkninger ift. indholdet i miljøkonsekvensrapporten

Emne fra høringssvar	Høringssvar nr.	Høringssvar og Energistyrelsens vurdering
Sejladsrisiko	2	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Et høringssvar ønsker sejladsrisikoen fra havvindmølleparken belyst, særligt i forhold til indsejling til Thyborøn Havn herunder i hårdt vejr.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af projektets indvirkning på sejlads og sejladsrisiko. Udover at forholdet skal indgå i miljøkonsekvensrapporten, er det et selvstændigt krav fra Søfartsstyrelsen, at der udarbejdes en sejladsrisikoanalyse, som skal godkendes af dem. Energistyrelsen forventer, at vurderingen i miljøkonsekvensrapporten, i forhold til sejladsrisiko, vil være baseret på den godkendte sejladsrisikoanalyse.</p>
Fiskeri	2	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Et høringssvar ønsker projektets påvirkninger af fiskeriet og fiskepladser belyst herunder særligt lokalområdets bæredygtige fiskeri.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal beskrive projektets indvirkning på materielle goder, hvor udnyttelsen af fiskeressourcer indgår herunder den bæredygtige udnyttelse ved bæredygtigt lokalt fiskeri.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten vil bl.a. skulle beskrive og vurdere påvirkningen af eventuelle identificerede vigtige gyde- eller fangstområder i både anlægs- og driftsfasen og vurdere den eventuelle påvirkning i forhold til udnyttelse af ressourcen. Miljøkonsekvensrapporten vil ikke</p>

		<p>skulle beskrive mulige økonomiske konsekvenser for fiskerierhvervet, men alene den forventede miljømæssige påvirkning. I forhold til de økonomiske forhold skal Energistyrelsen henvisetil, at fiskeriloven fastsætter de nærmere bestemmelser omkring forhandling og fastsættelse af erstatning.</p>
<p>Marin biodiversitet, marine pattedyr og fugle</p>	<p>2, 4, 5, 10, 12, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 48, 50</p>	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Flere høringssvar ønsker belyst, om vindmøllerne medfører afgivelse af miljøfremmede stoffer til havmiljøet, f.eks. fra vindmøllevingerne ved rotation, og vindmøllernes betydning for marin flora og fauna, herunder betydning for fisk og fiskeressourcen og vindmøllernes påvirkning af fugle i området, hvor der henvises til det store antal trækfugle i kystområdet. Et høringssvar henviser til undersøgelsen af påvirkning af rovfugle fra Anholt Havvindmøllepark og opfordrer til, at denne inddrages. Endvidere ønsker et høringssvar en undersøgelse af miljøpåvirkninger ved opstilling af vindmøller på gravitationsfundamenter og herunder en vurdering af, om man vil tåle den øgede påvirkning, som monopæle vil have på den marine fauna.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Havvindmølleparkens betydning for den marine flora og fauna skal indgå i miljøkonsekvensrapporten. For marine pattedyr og bundflora og –fauna vil vurderingen primært skulle fokuseres på påvirkningen i anlægsfasen af bundforhold, sedimentation og fra anlægstøj, særligt for ramning af fundamenter, hvor der vil blive udarbejdet en støjprognose, som beskriver de forventede påvirkninger og krav til støjdæmpning.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal ligeledes vurdere projektets indvirkninger på fugle i forhold til kollision, fortrængninger og barrierevirkninger for de fuglearter, som kan blive påvirket af projektet herunder også påvirkninger i forhold i nærliggende Natura 2000-områder. Såfremt der vurderes at kunne være en skadelig virkning fra projektet på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder, skal der foretages en egentlig konsekvensvurdering.</p>

		I forhold til afgivelse af miljøfremmede stoffer fra f.eks. bundmaling og vindmøllevinger ved rotation skal miljøkonsekvensrapporten godtgøre, at produkter, der benyttes, overholder gældende regler, og at der ikke afgives væsentlige miljøfremmede stoffer til vandmiljøet.
Kystdynamik/sedimentation	2	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Et høringssvar ønsker projektets indvirkning på kystdynamik, kystbeskyttelse og sedimentation belyst, herunder om projektet vil påvirke kystbeskyttelsen i området.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal beskrive projektets indvirkning på kystmorfologien, dvs. den måde kysten udvikler sig på og herunder eventuelle indvirkninger på sedimentation og indirekte indvirkninger på kystbeskyttelsen.</p>
Friluftsliv, rekreativ anvendelse, kystlandskab og turisme	2, 3, 4, 5, 10,11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 50	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>De fleste høringssvar giver udtryk for, at projektet vil ødelægge oplevelsen af kystlandskabet og udsigten over det visuelt uspolerede hav. Flere høringssvar henviser til, at den ubrudte horisont over Vesterhavet er unik, og at der er en særlig livskvalitet forbundet med nærheden til Vesterhavet og den uspolerede natur, og at der ligger en særlig forpligtelse til at beskytte den.</p> <p>Flere høringssvar nævner lysmarkeringen om natten som en væsentlig forstyrrelse, der ødelægger oplevelsen og værdien af landskabet, og der henvises til andre nærliggende vindmøller, hvor lyspåvirkningen er markant. Et høringssvar udtrykker særlig bekymring for påvirkningen af kulturlandskabet i forbindelse med flere kystnære kirker i området, og at indvirkningen på disse belyses.</p> <p>Flere høringssvar ønsker desuden havvindmølleparkens påvirkning på strandene undersøgt, herunder om adgangen til stranden og badeforholdene vil blive påvirket. Et høringssvar ønsker belyst, hvorvidt stranden vil ændre karakter og udformning, f.eks. påvirkning fra hegn eller anden afskærmning.</p> <p>Mange høringssvar henviser til, at projektet vil medføre en negativ påvirkning af turismen i området, når kystlandskabet påvirkes markant af vindmøller. En del høringssvar</p>

		<p>ønsker en undersøgelse af projektets betydning for turismen, idet der henvises til, at projektet vil medføre negative konsekvenser for turismen i området og deraf følgende konsekvenser for økonomien og beskæftigelsen i lokalområdet.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Projektets betydning for kystlandskabet og kulturlandskabet i området og herunder oplevelsen og værdien af landskaberne skal belyses i miljøkonsekvensrapporten. Projektets indvirkninger på friluftslivet og den rekreative anvendelse i området skal også belyses i miljøkonsekvensrapporten og forventes at tage udgangspunkt i en vurdering af projektets visuelle påvirkninger og indvirkninger på kystlandskabet og oplevelsen i områder med særlig rekreativ eller friluftsmæssig værdi samt forventet støj fra vindmøllerne, der vil kunne påvirke den rekreative værdi og oplevelse af et område.</p> <p>I vurderingen vil der ikke skulle foretages en vurdering af den økonomiske betydning for turismeerhvervet i området eller den lokale beskæftigelse, da det ligger uden for rammerne af en miljøvurdering.</p>
<p>Alternativer og den valgte løsning</p>	<p>4, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 44, 46, 48, 50</p>	<p><u>Indhold i høringsvar:</u></p> <p>Mange høringsvar ønsker, at miljøkonsekvensrapporten undersøger alternative placeringer af vindmøllerne herunder både placering af vindmøllerne i flere rækker eller vinkelret på kysten, så den horisontale udbredelse bliver mindre, og placering af vindmøllerne længere fra kysten uden for opstillingsområdet. Et høringsvar henviser til, at vindmøllerne placeres ud for det højest beliggende punkt på strækningen, Ferring By, hvor samtlige ejendomme har udsyn over havet, og at der på den baggrund bør undersøges alternative placeringer.</p> <p>Flere høringsvar ønsker også en placering af vindmøllerne i det nordvestligste hjørne af opstillingsområdet belyst og henviser til, at dette er den mest hensigtsmæssige placering, som vil belaste færrest mulige mennesker i forhold til visuel påvirkning. Derudover ønskes der en vurdering af et såkaldt 0-alternativ. Flere høringsvar ønsker en redegørelse for, hvorfor placering af vindmøllerne på den</p>

		<p>nordligere position ud for Agger Tange blev fravalgt (se bemærkninger ovenfor).</p> <p>I flere hørings svar bemærkes endvidere, at der er behov for en vurdering af konsekvenser ved valg af en anden og mere effektiv mølletype taget i betragtning den udvikling, som er foregået, mens projektet har "ligget stille".</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten vil ikke skulle indeholde en beskrivelse af alternative placeringer af selve koncessionsområdet, da opstillingsområdet har været en del af det kystnære udbud på baggrund af Energifaftalen fra 2012.</p> <p>Idet Vattenfall ikke kan opstille havvindmøller uden for koncessionsområdet, betragter Energistyrelsen ikke en ændret placering af selve koncessionsområdet som et reelt alternativ for Vattenfall, som det er muligt at arbejde videre med.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af de væsentligste alternativer, der har været overvejet af Vattenfall samt en begrundelse for det valgte opstillingsmønster og valg af mølletype. Denne beskrivelse vil skulle godtgøre, at der ikke er rimelige alternativer, som medfører væsentlig mindre miljøpåvirkninger end det valgte projekt.</p> <p>Energistyrelsen vil kræve, at de visuelle påvirkninger og indvirkninger på kystlandskabet som minimum beskrives for det valgte opstillingsmønster samt for et opstillingsmønster med mindre horisontal udbredelse (flere rækker).</p>
<p>Visuel påvirkning og afstand til vindmøller</p>	<p>3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50</p>	<p><u>Indhold i hørings svar:</u></p> <p>Flertallet af hørings svarene ønsker vindmøllerne placeret længere ude i havet - mindst 20 km eller længere – og henviser til den store visuelle påvirkning fra vindmøllerne så tæt på land. Derudover giver mange hørings svar udtryk for, at man ønsker vindmøllerne opstillet i flere rækker, og længst ude i screeningsområdet, og at der skal foretages visualiseringer af dette, og at visualiseringer skal belyse påvirkningen, hvis projektet placeres sammen med Thor Havvindmøllepark eller Horns Rev-parkerne.</p> <p>Flere hørings svar efterspørger endvidere retvisende visualiseringer herunder med hensyn til lysmarkering og afværgeforanstaltninger, der er dækkende for dag og nat.</p>

		<p>Derudover ønskes visualiseringer i bevægelse med lys på, og at visualiseringerne tager højde for niveauforskelle på strækningen fra Bovbjerg til Thyborøn, samt visualisering fra området ud for Ferring, som er det højst beliggende område på kyststrækningen.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Vindmøllernes visuelle påvirkning skal undersøges og vurderes i miljøkonsekvensrapporten herunder i forhold til indvirkningen på kystlandskabet. Energistyrelsen vil stille krav om visualiseringer, som kommer til at dække forskellige sigtbarheder, nat og solnedgang, og som skal være så repræsentative som muligt. Det skal dog understreges, at visualiseringer altid vil være tilnærmede beskrivelser af den visuelle påvirkning og derfor ikke kan betragtes som fuldstændig retvisende i forhold til den faktiske visuelle påvirkning, som projektet i sidste ende måtte medføre.</p> <p>Visualiseringspunkterne skal sørge for, at den visuelle påvirkning belyses for punkter på kysten og i kystområderne i forskellig afstand fra projektet og fra repræsentative steder i landskabet. Energistyrelsen vil ikke stille krav om, at der laves visualiseringer for havvindmølleparken uden for koncessionsområdet og i afstande 20-40 km fra kysten, da det ikke er en reel mulighed for Vattenfall at opstille vindmøllerne uden for koncessionsområdet.</p> <p>Energistyrelsen skal bemærke, at der ikke er praksis for at stille krav om visualiseringer i bevægelse, og at et sådan krav heller ikke følger af VVM-direktivet, men at sådanne værktøjer kan blive relevante, hvis den visuelle påvirkning ikke i tilstrækkeligt omfang kan belyses ved sædvanlige visualiseringer.</p>
<p>Lysmarkering</p>	<p>4, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 43, 44,</p>	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Flere høringssvar ønsker, at der foretages en redegørelse for lysmarkeringen på vindmøllerne og dens påvirkning på miljøet på land, både for så vidt angår lysmarkeringen i toppen af vindmøllerne og rundt om vindmøllerne midt på tårnet, samt de blinkende lanterner for søfart ved møllens platform. Flere høringssvar efterspørger radarstyret lys på</p>

	45, 46, 48, 50	<p>vindmøllerne, og at visualiseringerne tager højde for lysmarkeringen og afbilleder denne korrekt.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af lysafmærkning af vindmøllerne som en del af den projektbeskrivelse, som skal fremgå af rapporten, og korrekt lysmarkering skal indgå i visualiseringerne af projektet. Såfremt påvirkningerne vurderes væsentlige, skal miljøkonsekvensrapporten beskrive påtænkte afværgeforanstaltninger, f.eks. radarstyring af lysmarkering, herunder om afværgeforanstaltninger vil kunne implementeres, og hvad den forventede effekt af foranstaltningerne vil være.</p>
Støj (anlæg og drift)	3, 4, 5, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 27, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 44, 48, 50	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Flere høringssvar udtrykker bekymring for støjpåvirkning fra vindmøllerne. Flere høringssvar ønsker støjberegninger for de konkrete mølleplaceringer, at støjen måles fra husene, at der tages højde for multiple refleksioner, større måleusikkerhed over længere afstande over havet, og at der redegøres for såvel lavfrekvent som højfrekvent støj. Et høringssvar nævner også støjpåvirkning fra eksisterende sandsugning. Derudover ønskes den lavfrekvente støjs udbredelse og påvirkning af mennesker og dyreliv langs kysten kortlagt og vurderet.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af den forventede påvirkning af støj fra vindmøllerne, enredegørelse for anvendte beregningsmetoder og skal dokumentere at projektet overholder Miljøstyrelsens regler for vindmøllestøj (den gældende vindmøllestøjbekendtgørelsen) herunder i forhold til kumulativ støj. I forhold til støjens konsekvenser for menneskers sundhed, skal miljøkonsekvensrapporten foretage vurderingerne på baggrund af den seneste videnskabelige viden på området.</p>
Ejendomspriser/-værditab	4, 5, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24,	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p>

	32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 41, 43, 44, 47, 48, 50	<p>Flere høringssvar ønsker belyst, hvordan den planlagte placering af vindmøllerne vil påvirke huspriserne som konsekvens af havvindmølleparkens visuelle påvirkning, indvirkning på kystlandskabet, forringelse af bl.a. herlighedsværdien og nedgang for turismen.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af de visuelle påvirkninger og projektets indvirkning på kystlandskabet, men skal ikke indeholde en vurdering af projektets indvirkning på ejendomspriserne, da en sådan vurdering falder uden for rammerne af en miljøkonsekvensvurdering. Miljøkonsekvensrapporten vil derfor henvise til Energistyrelsens værditabsordning.</p>
Radardækning, Luftfartsafmærkning, Skydeområde, Unexploded ordnance (UXO)	29	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse finder, at havvindmølleparkens placering kan have indflydelse på Forsvarets radardækning, hvorfor der ønskes en nærmere teknisk vurdering, som kan afdække behovet for etablering af afværgeforanstaltninger.</p> <p>Som følge af at vindmøllerne placeres længere ude på havet ønskes foretaget en ny analyse af radarsensorenes evne til at detektere militære luftfartøjer, der nærmer sig vindmølleparkerne i lav højde.</p> <p>Det anbefales desuden, at der foretages UXO-survey forud for arbejde i havbunden.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal belyse projektets forventede indvirkning på radardækningen med henblik på, at der kan indgås en aftale mellem Forsvaret og Vattenfall om nødvendige afværgeforanstaltninger.</p>
Kulturarv og kirker	40, 46	<p><u>Indhold i høringssvar:</u></p> <p>Høringssvaret fra Viborg Stift bemærker, at havvindmølleparken kan have betydning for oplevelsen af de kystnære</p>

		<p>kirker: Trans Kirke, Ferring Kirke, Engbjerg Kirke og Harboøre Kirke, samt påvirke oplevelsen af samspillet mellem kirke og hav. Der ønskes særligt beskyttelse af de kirker, der ligger frit i landskabet. Der ønskes, at projektets virkning på de nævnte kirker bliver belyst ved visualiseringer fra flere vinkler.</p> <p><u>Energistyrelsens bemærkninger:</u></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde visualiseringer, som illustrerer projektets forventede visuelle indvirkning i landskabet fra repræsentative punkter og fra punkter i kystnære områder med særlig friluftsmæssig, kulturel, landskabelig og rekreative værdi. Der vil i miljøkonsekvensrapporten skulle laves visualiseringer, som viser projektets indvirkning på de kystnære kirker, så det er muligt at tage stilling til projektets visuelle indvirkning og konsekvenser for landskabet. Energistyrelsen vil dog ikke stille krav om individuelle visualiseringer fra flere vinkler for alle de nævnte kirker i kystområdet, hvor fra havvindmølleparken vil være synlig.</p>
<p>Espoo-høringssvar</p>	<p>NL, DE</p>	<p><i>Holland</i> ønsker at følge miljøvurderingsprocessen og henviser til et igangværende projekt (SEANSE) om koordinering af strategiske miljøvurderinger for havvind i Nord-søen.</p> <p><i>Tyskland</i> har ligeledes tilkendegivet ønske om at følge miljøvurderingsprocessen for Vesterhav Nord og henviser til nye studier fra Tyskland, der belyser påvirkninger af marine pattedyr og fugle (med særligt fokus på lommer), herunder studier der viser væsentlige fortrængningseffekter på lommer. I høringssvaret spørges der til, om der er observeret tilsvarende effekter i Danmark, hvordan påvirkninger af fugle vurderes, hvilke kriterier, der benyttes, og hvordan påvirkninger af lommer håndteres i forhold til afværgeforanstaltninger. Derudover redegøres der for den tyske tilgang til vurdering af indvirkninger på marine pattedyr og der spørges i høringssvaret til, hvilke fortrængningsafstande for marine pattedyr, der observeres i Danmark, hvilke kriterier, der benyttes i vurderingen, og om der tænkes benyttet afværgeforanstaltninger over for påvirkning af de marine pattedyr.</p>

		<p><u>Energistyrelsens bemærkninger</u></p> <p>Høringssvarene fra Espoo-høringen berører miljøforhold, som skal indgå i miljøkonsekvensrapporten i forhold til fugle, marine pattedyr og herunder de kumulative effekter fra andre projekter i Nordsøområdet. Der udarbejdes særskilt Espoo-høringsnotat, som adresserer høringssvarene fra Holland og Tyskland.</p>
--	--	---

Bilag A – Liste over høringssvar fra høring af offentligheden og berørte myndigheder

Energistyrelsens aktnr.	Afsender
1	Miljø- og Fødevareministeriet
2	Privat
3	Privat
4	Foreningen Stop Vesterhav Nord
5	Grundejerforeningen Vejlbj Klit
6	Arbejdstilsynet
8	Privat
9	Privat
10	Privat
11	Privat
12	Privat
13	Privat
14	Privat

15	Privat
16	Privat
17	Privat
18	Privat
19	Privat
21	Privat
22	Privat
23	Privat
24	Privat
25	Privat
26	Privat
27	Privat
28	Slots- og Kulturstyrelsen
29	Forsvarsministeriets Ejendomsstyrrelsen
30	Privat
31	Privat
32	Privat
33	Privat
34	Privat
35	Privat
36	Privat
37	Danmarks Naturfredningsforening
38	Privat

39	Privat
40	Viborg Stiftsøvrighed
41	Langerhus Grundejerforening
42	Privat
43	Privat
44	Privat
45	Privat
46	Lemvig Kommune
47	Privat
50	Privat
51	Privat
52	Transport- og Boligministeriet

Note: Manglende aktnumre skyldes dobbelt- eller fejlljournalisering på sagen.